

Fakta och myter om kärnvapen

Vendela Englund Burnett är en engagerad värmlänning tillika ordförande i Svenska Läkare mot Kärnvapen, som arbetar förebyggande för att kärnvapen ska avskaffas innan de används igen. Hon har jobbat tillsammans med ryska kollegor under Gorbatsjov, som var positiv till kärnvapenedrustning. Den internationella huvudföreningen har fått Nobels fredspris två gånger. På Kristinehamns FN-förenings senaste möte pratade Englund Burnett om detta tunga men angelägna ämne. Programmet arrangerades i samarbete med Vuxenskolan.

Det finns nio kärnvapenmakter, som i den ordning de tillkommit är USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike, Kina, Indien, Pakistan, Nordkorea och Israel (oklart när). Englund Burnett började hoppogivande med att det i början av 1980-talet fanns ca 60 000 kärnvapen i världen. Nu är det ungefärliga antalet 12 000 till 13 000.

Men nästan 80 år efter att atombomberna fälldes över Hiroshima och Nagasaki har de flesta moderna kärnvapnen, även de som kallas taktiska, en sprängstyrka som är många gånger större än Hiroshimabombens 15 kiloton.

Englund Burnett bjöd på ett obehagligt tankeexperiment. Om ett kärnvapen med en sprängstyrka på 100 kiloton sprängdes över Stockholm, beräknas 90 000 människor omedelbart dö och 250 000 skadas. Byggnader skulle pulveriseras och människor omedelbart förångas av hettan. I Karlstad skulle motsvarande siffror bli 18 000 döda och 18 000 skadade, i Kristinehamn 9 000 döda...

Tryckvågen vid en kärnvapenexplosion krossar människor och byggnader på flera kilometers avstånd. Värmestrålningen orsakar svåra brännskador även längre bort från explosionen. Det är brännskador som tar flest liv vid en kärnvapenexplosion. Den radioaktiva strålningen närmast explosionsplatsen är omedelbart dödlig. De som befinner sig tillräckligt långt bort för att överleva men utsätts för strålning riskerar att drabbas av långtidsföljder.

Englund Burnett övergick sedan till att avliva myter som figurerar - och som kanske finns för att man vill tro på dem.

Den första myten är att kärnvapen har bevarat världsfreden. I själva verket har de gjort att intressesfärer skapats, där kärnvapenmakterna "paxat" för sin del av världen, liksom tidigare skedde med kolonier.

Det talas om ett "kärnvapenparaply", men det finns inga "goda" kärnvapen som kan ge skydd. De hotar oss alla med urskillningslös massförstörelse.

En myt som också finns är att så kallade taktiska kärnvapen är små och användbara med stor precision. Men även dessa har en sprängkraft motsvarande upp till sju gånger Hiroshimabomben eller upp till 100 kiloton. De minsta "taktiska kärnvapnen" är på 0,3 kiloton (300 000 kilo trotyl) och har en räckvidd på 500 km. Det innebär att de är 30 gånger starkare än den kraftigaste konventionella bomben.

Det är en myt att man kan förbereda sig för ett kärnvapenangrepp. Inget land kan bygga upp en beredskap för ens en bomb. Inget land i världen kan hantera de humanitära konsekvenserna om kärnvapen faktiskt används.

Det är kanske lätt att tro att kärnvapen inte har dödat någon efter 1945. Även detta är en myt. Miljoner har skadats och dödats, och detta fortgår. Det är de egna medborgarna som numera är offren, genom provsprängningar, gruvdrift och tillverkning.

Det stämmer inte heller att man inte kan avveckla kärnvapen. Det finns en FN-konvention från 2021 (TPNW) som förbjuder dem. 93 länder har skrivit på. Sverige röstade ja till konventionen 2017 men har sedan inte signerat den utan har rollen av observatör. Noteras kan att Sydafrika har gjort sig av med sina kärnvapen.

Novus gjorde nyligen en undersökning om vad svenskarna anser om kärnvapen i Sverige. Två av tre är emot att kärnvapen placeras på svenskt territorium. Regeringen har alltså inte stöd för sin politik.

Varken Danmark, Norge eller Island har tillåtit att kärnvapen stationeras på deras mark. Alla nordiska länder utom Sverige har lagar eller skriftliga riktlinjer mot kärnvapen på sitt territorium. Englund Burnett menade att vi borde samarbeta med våra nordiska grannländer för att upprätta en kärnvapenfri zon.

USA har placerat ut kärnvapen i fem länder. Ett av de länderna är Belgien, där folkets vilja var mot, men regeringen gick emot folkviljan.

Indien och Pakistan har sedan länge en konflikt. Och båda länderna har kärnvapen. Om de skulle använda endast hälften av sin arsenal, skulle jordens temperatur sänkas och få till följd att två miljarder människor skulle dö av svält.

Kina har sin konflikt med Taiwan - och dessutom kärnvapen. Även om ledningen i Kina uttryckt att dessa endast ska användas om landet utsätts för ett angrepp, pågår här en upprustning. Vad gäller Ryssland har Putin inte oinskränkt rätt att avfyra kärnvapen. Även försvarsministern och chefen för de militära styrkorna måste godkänna.

Historien har lärt oss att det är personer med mod och gott omdöme som tillsammans med en god portion tur har förhindrat att de har använts igen. FN:s generalsekreterare Guterres har kommenterat detta med att "tur är inte en strategi som vi kan lita på".

Slutsatsen av vad Englund Burnett framförde blev inte svår att dra. För att kärnvapen inte ska användas igen, finns ingen annan medicin än att förebygga.

Siw Wikström